

Repetitorium regionální geografie

Okruhy témat k zápočtu:

- státy světa a jejich lokalizace na mapě
- zeměpisné souřadnice a určování zeměpisné polohy
- všechny geografické objekty (tzn. pohoří, řeky, jezera, města atp.), které jsou zmíněny v následujícím textu budete umět lokalizovat na mapě
- následující text obsahuje okruhy témat, na které se připravte ze středoškolských učebnic zeměpisu a které budou obsahovat zápočtové testy.

PRVNÍ TEST 13. 11. SE BUDE TÝKAT: Austrálie a Oceánie, Afriky, Severní a Jižní Ameriky.

DRUHÝ TEST (DATUM BUDE UPŘESNĚNO) SE BUDE TÝKAT: Asie (včetně SNS) a Evropy. OBA TESTY SE BUDOU PSÁT BEZ ATLASŮ.

- text obsahuje otázky a úkoly, jejichž vypracování vám usnadní přípravu na zápočtový test. Tyto otázky a úkoly jsou psány *KURZÍVOU*.

AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

Austrálie

- je nejmenší (8,5 mil. km²) a nejméně osídlený kontinent. Rozkládá se ve východní části jižní polokoule, značně vzdálený od ostatních světadílů.

Povrch: Západoaustralská plošina
Středoaustralská plošina
Velké předělové pohoří (Australské Kordillery)
Velká korálová bariéra

Podnebí se mění s geografickou šířkou: od tropického až k mírnému
Podle Školního atlasu charakterizujte teploty a srážky SV a S pobřeží a vnitrozemí Austrálie.

Vodstvo: říční síť je slabě rozvinutá. Důležitá je podzemní voda artézských pánví.

Biota: Výsledkem izolovanosti světadílu je výskyt rostlin a živočichů (např. eukalyptové lesy, vačnatci, vejcorodí).

Podle Školního atlasu zjistěte jednotlivé vegetační pásy světadílu a oblasti jejich výskytu.

Obyvatelstvo: Zjistěte národnostní strukturu.

Hospodářství: Orientuje se na průmysl. *Podle Školního atlasu vyhledejte nerostné suroviny Austrálie.*

Která průmyslová odvětví jsou významná?

V zemědělství převažuje živočišná výroba.

Oceánie

- je tvořena velkým množstvím ostrovů a souostroví v Tichém oceánu na celkové rozloze 70 mil. km².
- podle přírodních podmínek a etnických znaků obyvatelstva se ostrovy dělí na Mikronésii, Polynésii a Melanésii.
- podle vzniku je dělíme na kontinentální (Nová Guinea, Nový Zéland), sopečné (Havajské ostrovy, Tahiti) a korálové (Kiribati, Tuvalu).

Podnebí : tropické

Biota: *Podle Školního atlasu zjistěte výskyt rostlinstva.*

Obyvatelstvo je původní a přistěhované.

AFRIKA

- je rozlohou druhým největším světadílem.
- vyznačuje se malou horizontální a vertikální členitostí.
- rozkládá se na obou stranách rovníku a proto má téměř symetricky uspořádané podnebí, půdy a vegetační pásma.
- nadmořská výška reliéfu roste od severu k jihu, od Nízké Afriky k Vysoké Africe.

Povrch: Africký štít
pánve Čadská, Konžská, Kalahari
pohoří Atlas
Kapské hory
Východoafrická náhorní plošina
Etiopská vysočina

Nerostné suroviny: *Podle Školního atlasu vyhledejte nerostné suroviny Afriky.*

Podnebí: základní podnebné oblasti - rovníková
- tropická vlhká
- tropická suchá
- subtropická

Vodstvo: říční síť je nerovnoměrně rozložená
- řeky: Niger, Zair, Nil, Zembezi, Horní Volta, vádí
- jezera: Ukewere, Tanganika, Malawi, slané jezera

Biota: po obou stranách rovníku se symetricky rozkládají:
- tropické deštné lesy
- savany
- pouště

Obyvatelstvo severní Afriky patří k europoidní rase, na jih od Sahary patří většina obyvatelstva do negroidní rasy.

Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je etnická a jazyková struktura světadílu.

Hospodářství: Afrika poskytuje zdroje surovin a je odbytíštěm výrobků pro vyspělý trh. Vyváží asi 90 % vytěžených surovin.

K hospodářsky vyspělým zemím patří jen Jihoafrická republika. Ostatní země řadíme mezi rozvojové, v Africe se nacházejí také nejzaostalejší země světa. *Vyhledejte v učebnicích příklady těchto zemí.*

Z hospodářského hlediska jsou v Africe dva odlišné typy hospodářství:

- primitivní naturální hospodářství
- vyspělé tržně orientované

V zemědělství převládá rostlinná výroba. *Podle Školního atlasu zjistěte, které plodiny se v Africe pěstují.*

AMERIKA

- z fyzickogeografického hlediska se dělí Amerika na Severní Ameriku, Střední Ameriku a Jižní Ameriku.

- z hlediska politického, kulturního a hospodářského se člení na Severní Ameriku (anglosaskou, kde dominuje anglický jazyk – Kanada, USA) a Latinskou Ameriku (Ibero-Ameriku, kde dominuje španělština – Střední + Jižní Amerika).

Severní Amerika

- Povrch:** Kanadský štít
Kordillery
Laurentinská plošina
Appalačské hory
Arktická nížina
Atlantská nížina
Mississippská nížina
- Podnebí:** arktické
subarktické
mírné
subtropické
tropické
Podle Školního atlasu lokalizujte jednotlivé podnebné oblasti.
- Vodstvo:** - povodí Atlantského oceánu (Mississippi, Missouri, Řeka Svatého Vavřince, Rio Grande)
- povodí Severního ledového oceánu (Mackenzie)
- povodí Tichého oceánu (Colorado, Columbia, Fraser, Yucon).
- Velká jezera tektonického původu. *Vyjmenujte jezera (celkem 5), která patří k Velkým jezerům?*
- Biota:** arktické ostrovy bez rostlinstva
tundra
severské jehličnaté lesy
listnaté lesy mírného pásma
prérie a stepi
pouště a polopouště
vlhké subtropické lesy
vlhké tropické lesy
- v Kordillerách se projevuje vliv výškové stupňovitosti.
- Obyvatelstvo:** *Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je etnická a jazyková struktura Severní Ameriky*
- Hospodářství:** Severní Amerika se podílí zhruba 30 % na světové průmyslové výrobě. Představuje nejvýznamnější hospodářskou a politickou oblast světa. Má obrovské zásoby nerostných surovin. *Podle Školního atlasu vyhledejte, které nerostné suroviny se v Severní Americe těží. Podle Školního atlasu zjistěte, která průmyslová odvětví mají dominantní postavení. Vyhledejte ve Školním atlase hlavní průmyslové oblasti Severní Ameriky a jejich centra (= města).*

Latinská Amerika

- Povrch:** Guayanská vysočina
Brazilská vysočina
Orinocká, Amazonská a Laplatská nížina
plošina Gran Chaco

- Pampa
 Patagonská plošina
 Kordillery (v Jižní Americe jako Andy)
- Vodstvo:** Amazonka, Paraná, Orinoko
 jezero Titicaca, laguna Maracaibo
- Podnebí:** tropické
 subtropické
 mírné
 - výrazně se projevuje výšková stupňovitost
- Biota:** tropický deštný les
 vlhké savany
 křovinaté savany
 travinaté stepi – pampy
 listnaté a smíšené lesy
 pouště a polopouště
Podle Školního atlasu lokalizujte jednotlivá vegetační pásma.
- Obyvatelstvo:** *Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je rasová, etnická a jazyková struktura Latinské Ameriky.*
- Hospodářství:** Na zemědělské produkci se nejvíce podílí Brazílie, Argentina a Mexiko. Převažuje rostlinná výroba, jen v Argentině, Uruguayi a Paraguayi převažuje chov hovězího dobytka.
 Významné jsou zásoby některých nerostných surovin. *Podle Školního atlasu vyhledejte, které nerostné suroviny se v Latinské Americe těží.*
 Základní průmyslové oblasti: koncentrace průmyslu = JV Brazílie
 Laplatská průmyslová oblast
 střední Mexiko
 Venezuela a Kolumbie

ASIE (mimo státy bývalého Sovětského svazu)

- je největší světadíl.
- leží na severní polokouli, jen ostrovy Indonésie zasahují na jižní polokouli.
- vzhledem k rozloze je Asie velmi pestrý světadíl: táhne se od polárních oblastí na severu až na jižní polokouli do oblasti tropických deštných lesů rovníkového pásma. V Asii jsou pouště, ale i místa s největšími srážkami.
- na rozhraní Tibetu, Nepálu a Indie se rozkládají největší horstva světa.

- Povrch:** Tibetská náhorní plošina
 Himaláje a Karakoram
 Indogangská nížina
 delta řeky Gangy a Brahmaputry
 Velká čínská nížina

- Fyzickogeografické regiony:** suchá západní Asie
 severní kontinentální region
 monzunová Asie

Pomocí učenic a Školního atlasu u vyjmenovaných regionů doplňte, které části tvoří povrch, jakým se vyznačují podnebí a biotou.

- Obyvatelstvo:** - nejlidnatější světadíl

- koncentruje se především v oblastech s úrodnými půdami (řeky Indus, Ganga, Mekong, Chuang-Che, na ostrově Jáva, při Japonském pobřeží.
- žijí zde stovky národů a národností. Nejpočetnější jsou Číňané, Japonci a Arabi.

Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je etnická a náboženská struktura obyvatelstva Asie.

Hospodářství: dominantní postavení má zemědělství. V suché západní Asii je závislé na zavlažování.

Podle Školního atlasu zjistěte, které plodiny se v Asii pěstují.

Průmysl se soustřeďuje v Japonsku a Korejské republice, SV a S Číně a v Západním Bengálsku v Indii.

Podle Školního atlasu najděte dominantní průmyslová odvětví.

Ekonomicky rozvinutými zeměmi jsou Japonsko, Izrael a Turecko. „Ropné země“ mají vysoké příjmy z těžby, ale celková ekonomická vyspělost zaostává. *Podle Školního atlasu vyhledejte, které státy řadíme mezi „ropné země“.* K zemím s rozvíjejícím se průmyslem řadíme Indii a Pákistán. Zemědělskými zeměmi jsou Sýrie, Indonésie, Malajsie a Filipíny, zeměmi s plánovaným hospodářstvím Čína, KLR, Vietnam, Laos a země s nedostatkem zdrojů (Afganistan, Nepál, Bhútán, Kambodža, Bangladěš) patří k nejzaostalejším na světě.

SNS (Společenství nezávislých států)

- po rozpadu SSSR (Svazu Sovětských socialistických republik) v roce 1991 vzniklo SNS. *Zjistěte, které jsou členské státy SNS.*
- SNS se rozkládá na dvou světadílech, zabírá téměř celou východní Evropu, severní a střední Asii (evropská část SNS, asijská část SNS)
- *Podle Školního atlasu popište, kudy prochází hranice mezi Evropou a Asií.*

Podnebí: chladné subpolární
mírné (západní část je vlhčí)
subtropické

Vodstvo: - úmoří Severního ledového oceánu (Severní Dvina, Pečora, Ob, Irtyš, Jenisej, Lena)
- úmoří Baltského moře (Něva, Západní Dvina)
- úmoří Černého moře (Dněpr, Don)
- úmoří Tichého oceánu (Amur)
jezera (Ladožské, Oněžské, Kaspické, Bajkal)

Biota: jsou zastoupena téměř všechna vegetační pásma. *Podle Školního atlasu vyhledejte jednotlivá vegetační pásma.*

Obyvatelstvo: 2/3 obyvatelstva žije v evropské části SNS. *Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je jazyková a národnostní struktura obyvatelstva SNS.*

Hospodářství: na území SNS se soustřeďují obrovské nerostné suroviny. *Podle Školního atlasu vyhledejte, které nerostné suroviny se v SNS těží.*

V průmyslu převládá těžební a energetický, hutnictví, strojírenství a chemický průmysl. *Podle Školního atlasu najděte nejhustěji osídlené průmyslové regiony a oblasti velkých měst.*

EVROPA

- světadíl Evropa je západní částí kontinentu Euroasie.
- svojí rozlohou (10,5 mil. km²) je druhým nejmenším světadílem.

- ze všech světadílů má nejčlenitější pobřežní čáru.

Povrch: - nížiny } *Podle Školního atlasu vyjmenujte hlavní evropské nížiny a pohoří.*
 - pohoří }

Podnebí: rozhodující vliv má více faktorů – poloha v mírném pásu, sousedící Atlantský oceán na západě a vzdálenost od něho, teplý oceánský proud, převládající západní proudění, rozložení horských pásem, kontinentální území Asie na východě i nadmořská výška. Počasí v Evropě je velmi proměnlivé.

V závislosti na zeměpisné šířce můžeme vyčlenit tři podnebné oblasti:

- studené podnebné pásmo
- mírné podnebné pásmo
- subtropické

Vodstvo: v Evropě je dobře vyvinutá říční síť.

Podle Školního atlasu vyhledejte hlavní evropské toky a přiřaďte k jednotlivým úmořím.

Půdy a biota: rozšíření půd, rostlinstva a živočišstva se na území Evropy vyznačuje uspořádáním podle šířkové pásmovitosti.

Podle Školního atlasu charakterizujte jednotlivé druhy a typy půd v Evropě a hlavní vegetační oblasti.

Do přírodní krajiny Evropy zasáhl člověk velmi výrazně.

Obyvatelstvo: Evropa má po Asii nejvyšší průměrnou hustotu zalidnění.

Počet obyvatel v porovnání s ostatními světadíly roste pomaleji.

Podle Školního atlasu zjistěte, jaká je jazyková, národnostní a náboženská struktura obyvatelstva Evropy.

Většina obyvatel žije ve městech. *Vyjmenujte největší evropské aglomerace.*

Hospodářství: Evropa patří k hospodářsky nejvíce rozvinutým světadílům, přestože nemá velké přírodní zdroje.

V zemědělství je soběstačná ve výrobě základních potravin. *Podle Školního atlasu zjistěte, které plodiny se v Evropě pěstují.*

Z průmyslu se na světových trzích uplatňují výrobky strojírenství, elektrotechniky, textilního, oděvního a potravinářského průmyslu.

Regionální členění: podle geografické polohy dělíme Evropu na 6 velkých oblastí:

- střední
- západní
- severní
- jižní
- jihovýchodní
- východní

Podle učebnice vyjmenujte, které země tvoří jmenované oblasti. Stručně popište jejich povrch, podnebí, vodstvo a hospodářství.

HLAVNÍ SVĚTOVÉ HOSPODÁŘSKÉ INTEGRACE:

EU, CEFTA, NAFTA, MERCOSUR, AFRICKÁ UNIE, OPEC, ASEAN, LIGA ARABSKÝCH STÁTŮ.